

6 грудня - 9 січня
Короткий огляд ситуації за місяць

ХІД БОЙОВИХ ДІЙ

- Імовірно, що у 2023 агресія РФ не закінчиться, російське керівництво налаштоване на тривалу конфронтацію. Заходи військово-політичного керівництва РФ, які спрямовані на підготовку нової хвилі воєнної ескалації:
 1. Збільшення фінансування на армію та ОПК;
 2. Продовження мобілізації та формування приватних армій із числа найманців;
 3. Переведення економіки на воєнні рейки, у т.ч. переведення підприємств ОПК на 3-змінну роботу;
 4. Перекидання техніки та особистого складу на територію Республіки Білорусь;
 5. Намагання розширити поставки зброї в Ірані та Північній Кореї.
- Російська армія за підтримки приватних військових компаній і далі намагається захопити міста Бахмут та Соледар у Донецькій області, протягом грудня та початку січня з РФ неодноразово звітували про взяття Соледара, але насправді досі не змогли вибити ЗСУ з міста. Бої коштують обом сторонам великих зусиль і втрат, зокрема, за українськими даними, російська армія втратила близько [112 тисяч загиблими](#).
- ЗС України просуваються в Луганській та Харківській областях, протягом грудня було звільнено кілька [населених пунктів](#) та стратегічно важливий [острів](#) на Дніпрі біля Херсона, українські війська взяли під вогневий контроль важливу трасу Кремінна-Сватово, якою постачалися боєприпаси з РФ у Донецьку область. Наприкінці грудня та на початку січня українська сторона завдала кілька руйнівних ударів по місцях зосередження російських солдатів (найгучніший випадок — загибель від 200 до 600 мобілізованих у гуртожитку в [Макіївці](#), який навіть російська пропаганда не змогла приховати від медіа). Це може свідчити про підготовку обома сторонами до великої битви із застосуванням бронетехніки, коли холодна температура дозволить танкам активно пересуватися по ґрунту.
- У грудні актуалізувалася загроза повторної атаки з боку Білорусі, зокрема, про це почали говорити після [візитів](#) в. путіна та с. шойгу до Мінська 19 грудня, а незабаром — о. Лукашенка до Москви. Об'єднане угруповання військ РФ та РБ продовжує здійснювати навчання, хоча за оцінками експертів та українських посадовців наявних наразі сил буде недостатньо для більш успішної атаки з РФ на Київ.
- Російська сторона продовжувала в грудні та січні масовані ракетно-дронові атаки. Так, 16 грудня було здійснено чергову масовану ракетну атаку, випущено 76 крилатих ракет, з них 60 було збито українськими силами ППО. 19 грудня один з дронів-камікадзе пролетів над ядерною установкою [Південноукраїнської АЕС](#). Всю другу половину грудня росія атакувала українські міста дронами та ракетами, зокрема у новорічну ніч. 5 січня було проголошено одностороннє припинення вогню з боку РФ, але сама ж російська армія не дотримувалася цього наказу та продовжувала і наступ на фронті, й обстріли українських міст. Зокрема, 6 січня було обстріляно Херсон.

- Загалом протягом місяця неодноразово під обстрілами перебували Херсон, Берислав, Миколаїв, Очаків, Харків, Мерефа, Запоріжжя, Гуляйполе, Нікополь, Марганець, Кривий Ріг, Краматорськ, Костянтинівка, Авдіївка, Курахове, Дружківка, інші населені пункти та прикордонні з РФ території України. Найбільше дронів протягом грудня-січня було спрямовано на Київ, але завдяки західним системам ППО та професійній підготовці українських військових більшість дронів (так, за 1-2 січня було збито [всі 84 дрони-камікадзе](#), які РФ запустила по Україні) були збиті. Це призвело до того, що в теплі дні, коли споживання енергії падає, Київ майже весь час був зі світлом, але після повернення холодної погоди на початку січня знову почалися відключення.
- Обстріли та мінування території (зокрема, дистанційне мінування) призвели до того, що площа [замінованих](#) територій в Україні оцінюється в майже 250 тис. км². Такі підрахунки представив прем'єр-міністр Д. Шмигаль.
- Метою ракетних обстрілів та дронівих атак у грудні стала критична та енергетична інфраструктура великих міст. Внаслідок цього такі великі міста, як Київ, Одеса, Харків, Дніпро, Львів та інші періодично залишаються без світла, водопостачання та тепла, в Києві вперше з весни на добу припинилася робота [метро](#). Також під обстрілами опиняються ремонтні бригади та підрозділи ДСНС, які мають боротися з наслідками попередніх обстрілів критичної інфраструктури. Зокрема, 6 січня (у день, коли РФ оголосила про “перемир'я”), під обстріл потрапило [відділення ДСНС](#) у Херсоні.
- Продовження стратегії ядерного шантажу з боку РФ у вигляді демонстрація підготовки до можливості використання ЯО, яка має на меті:
 1. вплинути та залякати громадську думку та політичне керівництво країн ЄС, НАТО та України;
 2. поширити наратив про те, що РФ готова до ескалації в російсько-українській війні, в т.ч. із використанням ЯО, що створить загрозу переростання у 3-тю світову війну;
 3. надати нові ідеологічні аргументи для консолідації проросійських сил в країнах ЄС та НАТО, які закликають Україну до переговорів, щоб не допустити переростання російсько-української війни в 3-тю світову війну;
 4. позначити “червону лінію” з боку РФ та її готовність використати “ядерний аргумент” у разі, якщо Україна не відмовиться від своїх планів щодо деокупації ТОТ Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської областей і, особливо, Криму;
 5. тиснути на західних партнерів України з метою призупинення поставок для України озброєння, яке дозволить Україні організувати швидкий контрнаступ та наносити удари по воєнним об'єктам, які знаходяться в глибині території РФ.

НАРАТИВНИЙ ВИМІР

- За оцінкою [експертів](#), Заходу доведеться готуватися до затяжного конфлікту і продовжувати підтримувати Україну. Агресія в. путіна за підґрунтя має радше внутрішні проблеми, такими як виживання та спадщина 70-річної давності, ніж його фальшивими територіальними

This Ukraine Situation Report is prepared in the framework of the project “Building Resilience to Conflict Through Dialogue” funded by the European Union

- претензіями. Оскільки ці причини лежать в основі режиму в. путіна, їх неможливо вирішити жодним зовнішнім “умиротворенням” агресора. Єдиний шлях вперед — через його поразку.
- в. путіну не вдалося перетворити цю війну на народну. Проте більшість громадян рф залишаються конформістами, спостерігають за війною з боку, їх не бентежать викриття пропагандистів. Це означає, що навіть у разі поразки Росії та зміни режиму в. путіна з суспільством рф доведеться багато працювати. Для перемоги над рф, росія має не лише зазнати військової поразки та звільнити всі території України.
 - По оцінкам багатьох міжнародних та українських експертів, тиск міжнародних санкцій необхідно зберігати до моменту, поки рф добровільно не виконає зобов’язання щодо глибинної самотрансформації:
 1. демілітаризації та денуклеаризації;
 2. покарання відповідальних за злочини агресії та воєнні злочини;
 3. виплати репарацій;
 4. реалізації програми реабілітації суспільства, політичних та соціо-культурних інститутів, які зазнали впливу людиноненависницької ідеології “рашизму”, реваншистських ідей “руського миру” та геополітичного реваншизму, ізоляціоністської ідеології рпц, яка спирається на доктрину етнофілетизму.

ГУМАНІТАРНИЙ ВИМІР

- В 2022 р. українська [економіка уникла колапсу](#), але не обіцяє помітного відновлення у 2023 році. За оцінками Міністерства економіки України, ВВП держави впав на 30,4%. У грудні прем’єр-міністр Д. Шмигаль заявив, що економіка може скоротитися на 50% у 2022 році, якщо росія продовжить атакувати критичну інфраструктуру. Аналітики кажуть, що ризики для 2023 року включають російські ракетні атаки на енергетичні об’єкти та іншу інфраструктуру. Інвестиційний банк Dragon Capital очікує падіння економіки України цього року на 5 відсотків. Дефіцит бюджету країни в 2023 році запланований на рівні \$38 млрд, і уряд планує покрити його за рахунок зовнішньої допомоги.
- За офіційною [інформацією ювенальних прокурорів](#) 453 дитини загинуло та понад 877 отримали поранення різного ступеню тяжкості, 13876 дітей — у списках депортованих. Так, 26 грудня російські військові обстріляли цивільну лікарню, у результаті чого [загинула дитина](#). До того, в окупованій Макіївці було [розстріляно сім’ю](#) з 8 людей, серед яких було 4 дитини. У Бериславі на Херсонщині ракета потрапила у приватний будинок, через що [загинула сім’я](#) із 12-річним сином. Національна поліція постійно відслідковує влучання російських снарядів. Так, протягом однієї доби було зафіксовано [220 влучень](#) по Гуляйполю.
- У 2022 році Україна [звільнила](#) 40% окупованих територій після 24 лютого та 28% територій від всіх окупованих територій. Російських військових продовжують стримувати на сухопутній ділянці у 3786 кілометрів. [85% українців](#) не підтримують жодних територіальних поступок російському агресорові для досягнення миру.

- Вторгнення Росії в Україну спровокувала наймасштабнішу [хвилю біженців](#) після Другої світової війни. Згідно з даними ООН, понад 7,9 мільйона людей покинули Україну, а ще 5,9 мільйона є внутрішньо переміщеними особами.
- Ситуація із внутрішньо переміщеними особами [загострюється](#): майже половина ВПО потребує роботи, а третина шукає безпечне житло. Лише 6% опитуваних уже [працевлаштувалися](#) за новим місцем проживання. Тим не менш, згідно з даними соціопитуваних, 8% внутрішніх переселенців не мають наміру повертатися додому.
- Від початку війни Україна [експортувала](#) через морські порти Одеської області 17 мільйонів тонн аграрної продукції в межах “зернової угоди”.
- На Новий рік відбувся великий [обмін полоненими](#): 140 українців було повернуто додому. Проте у російському полоні перебувають 3,4 тисячі українських військовослужбовців.
- Уповноважений Верховної Ради з прав людини Дмитро Лубинець [повідомив](#) у своєму Telegram-каналі, що проведе зустріч з російським будсменом Тетяною Москальковою за кілька днів у Туреччині. Темою зустрічі буде повернення українських військових.
- У захопленому росією Маріуполі було побудовано 22 нових будинків, проте така відбудова становить [2% від усіх руйнувань](#) у місті.
- На Кубані було знайдене [кладовище бійців](#) приватної військової компанії “Вагнер”. Після вивчень меморіальних таблиці, було досліджено, що переважна більшість похованих були засуджені до позбавлення волі на довгі терміни за тяжкі злочини.
- У результаті повномасштабного вторгнення російські окупанти завдали шкоди українській екології на [35,3 мільярда доларів](#).
- В Україні [найбільше мінне поле](#) в світі, розмір якого становить майже 250 тис. км². Замінована територія України відповідає площі Великої Британії.
- В грудні та січні відбулося кілька важливих подій у сфері [державно-церковних](#) відносин в Україні. Держава розірвала договір про користування найбільш відомим православним монастирем країни — Києво-Печерською Лаврою, який було укладено з Українською православною церквою (яка до 2022 року була в єдності з Московським патріархатом, а нині її статус неостаточно визначений). Вже 7 січня в головному храмі Лаври було проведено службу предстоятелем Православної церкви України. Водночас проти найбільш проросійських представників УПЦ (МП) було впроваджено персональні санкції, а деяким з них призупинено українське громадянство (ймовірно, через наявність другого, російського). Вочевидь, церковний чинник стає одним з мейнстрімних у внутрішній політиці України.

РОСІЙСЬКІ НАРАТИВИ, ПРОПАГАНДИСТСЬКИЙ ВИМІР

- **Мобілізаційна риторика, подальша мілітаризація дискурсу.** Триває поширення мобілізаційної риторики для російського суспільства, мілітаризація меседжів для суспільства з боку представників влади. “сво” пояснюється виключно загрозами для РФ з боку західних країн, застосовується мобілізаційна риторика. У новорічному [зверненні](#) путіна до росіян, яке відбувалося на тлі військових, вказувалося на загрози для РФ з боку заходу, що спричинили

This Ukraine Situation Report is prepared in the framework of the project “Building Resilience to Conflict Through Dialogue” funded by the European Union

реакцію рф, йшлося про згуртованість російського суспільства перед спільними загрозами з боку західних країн. Легітимність сво в Україні також [пояснюється](#) “справедливими” цілями захисту мешканців Донбасу (медведев). При цьому приділяється увага мобілізації, компенсацій родинам загиблих, поширюються наративи про позитив загибелі за росію перед зовнішніми загрозами. При цьому замовчуються проблеми з мобілізованими, жертвами війни. Озвучуються окремі розмірковування про [збільшення](#) тривалості строкової служби в рф до 2 років замість 1 з 2024 року.

- **Подальше згортання прав та свобод.** У внутрішньому дискурсі триває поширення ненависті до тих громадян рф, які не [підтримують](#) дії російської влади, з ними потрібно вчиняти за законами “військового часу” (медведев).
- **Демонстрація підтримки позиції рф.** В публічному дискурсі рф йдеться про підтримку позиції рф з боку низки країн, [зокрема](#) пострадянського простору. У рф активно [інформували](#) про єдність ОДКБ та намагання вирішити можливі розбіжності, про важливу роль рф в стабілізації ситуації в Казахстані (недопущення кольорової революції).
- **Заперечення української ідентичності.** Незмінним залишається імперський дискурс, якій інкорпорує радянську спадщину до історії російської імперії, триває заперечення української ідентичності та державності. Україна характеризується як проєкт Заходу для створення антитези рф. Патріарх рпц Кирило вчергове [заявляє](#), що українці та росіяни є одним народом, якій спеціально хочуть розділити ворожі антиросійські сили. Ідеалізується радянська спадщина, яка в нинішньому російському дискурсі трактується як історичне [надбання](#) “Російської імперії” (песков). В офіційних медіа у підсумкових матеріалах стосовно оцінки року поширюються наративи стосовно “псевдодержави” України, заперечується українська ідентичність, українці називаються як [“частина нашого народу”](#).
- **Про перемовини.** Протягом місяця позиція рф стосовно перемовин стосується потреби поступок з боку України для досягнення миру (перемир’я), зокрема, рф готова до перемовин враховуючи [“нові територіальні реалії”](#) (путін), причому офіційний дискурс залишається незмінним “росія досягає всі цілі сво” в Україні. Ціль, яка має бути досягнута – [кінець](#) “київському режиму” (медведев). Йдеться про бажання київського режиму “жертвувати своїм народом”.
- **Втома від України на Заході.** У внутрішньому пропагандистському полі масово поширюються різні наративи відносно того, що західні суспільства [втомилися](#) підтримувати Україну, “платити” за війну, поширюються наративи, які дискредитують Зеленського, якій характеризується як “клоун”.
- **Укріплення “союзної держави”. Актуалізація білоруського компоненту у війні.** Наприкінці грудня офіційними особами рф [вказувалося](#) на потреби подальшого укріплення спільної “союзної держави рф та Білорусі” (лавров). На початку грудня офіційними російськими посадовцями [заперечується](#) намагання включити білоруських військових у СВО на початку грудня. Зокрема, стосовно того, що поїздка путіна, шойгу та лаврова до Мінська якимось пов’язана із “примусом Білорусі” вступити в т.зв. сво. Інформується про [початок](#) проведення

військових навчань в Білорусі з боку російських військових, про [перемовини](#) стосовно “подальшої” інтеграції рф з Білоруссю. При цьому в самій Білорусі [вказують](#), що білоруські військові весь час знаходяться в бойовій готовності. Наприкінці грудня риторика стає більш мілітарною. Спільні військові навчання рф та Білорусі називається “[мірами стримування](#)”. На початку січня 2023 року офіційні посадові особи Білорусі [говорили](#), що об’єднане регіональне угруповання союзних військ рф та Білорусі готове до “захисту Союзної держави” (Жук, міністр оборони Білорусі), відбувається бойове злагодження за російськими стандартами. Йдеться про подальше розширення “регіонального угруповання” військ рф в Білорусі. В російських медіа активно інформувалося про “українську ракету на території Білорусі” наприкінці грудня.

- **Щодо обстрілів української цивільної інфраструктури.** Офіційні особи рф говорять про [цілковитий успіх](#) масових ракетних обстрілів України у враженні енергетичних об’єктів, інфраструктури із ремонту техніки. Поширюються меседжі про катарстрофічну [ситуацію](#) в Україні в гуманітарному плані, відсутність тепла та світла, зростання рівня цін. Показово, що в офіційних російських ЗМІ наприкінці грудня 2022 року масовані ракетні обстріли України, атаки дронів майже не висвітлювалися, не було інформації про жертви та руйнування. Натомість [поширюються](#) реляції про успіхи російської армії на Донбасі, [наступ](#) на [Донецькому](#) напрямі, [руйнування техніки](#) та [ліквідацію](#) українських солдатів.
- **Обстріли Україною території РФ.** Українська сторона звинувачується в обстрілах російських прикордонних областей (Белгород) західною зброєю. Зокрема, міноборони рф [повідомляє](#) про збиті ракети HARM 19 грудня. Йдеться про втрати серед цивільних та відключення [світла](#) у регіоні.
- **Подальша акцентуація антизахідної риторики.** Масово поширюються антизахідні, антиамериканські, антиєвропейські наративи, як-от “Захід [намагається](#) знищити рф”. Критикується надання Україні зброї західних країн. [Поставка](#) Вашингтоном ЗРК Patriot розглядається як “розширення участі США в конфлікті”, а цілі [стануть](#) законними для російської сторони. В свою чергу поширюються тексти про бажання США, Заходу [розвалити](#) рф, йдеться про “небезпечну лінію”, яку [може](#) перейти Захід у протистоянні з рф. Водночас йдеться, що спецоперація — це реальне відновлення російського суверенітету, рф зацікавлена в “новому світовому порядку”, якій би “[забезпечував її безпеку](#)”.
- **“Нові території”.** У російських наративах триває поширення думок про потребу подальшої інтеграції “нових територій” – “[росія розширяється](#)”, “своїх не бросаем”. На новорічних шоу про “нові території” йдеться, як про доконаний легітимний факт. Проводяться піар заходи із путіним у прив’язці до окупованих українських територій, використовуються наративи миротворчої функції рф на тимчасово окупованих територіях України.